

Socialnämnden

Jon Rydholm
jon.rydholm@nassjo.se
0380-51 85 40

Remissvar från Nässjö kommun - Utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga

Synpunkter på remissförfarandet

Socialnämnden i Nässjö kommun vill inledningsvis framhålla att remisstiden i ärendet varit alltför kort utifrån den kommunala ärendeberedningen, förslagets komplexitet och det integritetsintrång som regleringen innebär. Att lagstiftningsprocessen hanteras med sådan skyndsamhet äventyrar en välgrundad barnrättsanalys vilket är problematiskt. Det svar som nu lämnas har därför fått begränsas utifrån vad som varit tidsmässigt möjligt.

Allmän inställning till förslaget

Nässjö kommun har i tidigare remissvar gällande *LIV - En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30)* uttryckt tveksamhet till införandet av ungdomsövervakning. Efter genomgång av utkastet till lagrådsremiss kvarstår denna kritik och Nässjö kommun avstyrker förslagen i utkastet. De huvudsakliga grunderna för detta är att centrala frågor fortfarande är otillräckligt utredda och att förslaget inte uppfyller de krav på rättssäkerhet, barnrättsperspektiv och kunskapsgrund som bör gälla vid införandet av en ny och ingripande insats riktad till barn och unga.

Oklara effekter

Utkastet saknar en vetenskaplig grund som visar på positiva effekter i socialtjänstens arbete med barn och unga, och tidigare framförda behov av vetenskaplig förankring har inte tillgodosetts. Mot bakgrund av att en ny socialtjänstlag ska bygga på kunskapsbaserad praktik anser kommunen att det är problematiskt att införa en insats som saknar evidens och beprövad erfarenhet. Om förslaget avses vara socialpolitiskt till sin karaktär, utan krav på evidens, behöver detta klargöras uttryckligen; annars riskerar legitimiteten för det sociala arbete som Sveriges kommuner bedriver att undergrävas. Det är en stor utmaning för Socialtjänsten redan idag att arbeta på ett sätt som skapar ökad tillgänglighet och tillit gentemot de mest utsatta grupperna i samhället och en av de bärande principerna i en ny hållbar Socialtjänstlag riskerar att äventyras om inslag av mellantvång och sanktioner ökar även om det finns en förebyggande ambition med reformerna.

Nässjö kommun framhåller att det redan finns ett skyddsriktat regelverk i form av LVU som kompletterar frivilliga insatser enligt Socialtjänstlagen. Kommunen bedömer att den föreslagna möjligheten till elektronisk övervakning inom ramen för socialtjänstens insatser är alltför långtgående och när förslaget sätts in i den större kontexten verkar inte proportionalitetsprincipen vara tillräckligt analyserad.

Socialtjänstens arbete ska vila på frivillig grund och insatser ska kunna bedömas nödvändiga och proportionella i förhållande till barnets behov. Även inom LVU-lagstiftningen gäller att tvång endast ska användas när mindre ingripande och frivilliga åtgärder är otillräckliga eller bedöms vara uttömda. Utkastet klargör inte i vilka situationer elektronisk övervakning skulle vara en proportionerlig åtgärd i förhållande till befintliga frivilliga eller tvångsbaserade insatser, eller hur socialtjänsten ska motivera ett tekniskt övervakande ingrepp när andra stödformer står till buds. Detta skapar risk för otydlighet i rättstillämpningen, det försvårar gränsdragningar gentemot LVU och kommer leda till att barn utsätts för väldigt ingripande kontroll som kommer vara svår att balansera mot bedömningen av barnets situation och behov. Med förslaget följer också en betydande risk för ökad stigmatisering för den grupp av barn och unga som blir föremål för insatsen, eftersom elektronisk övervakning redan är etablerad som en påföljd inom det straffrättsliga systemet och därmed svår att uppfatta som något annat än en sanktion.

Nässjö kommun vill att erfarenheterna från Danmark beaktas mer tydligt, där en likartad ordning infördes 2010 som del i en social insats men avskaffades några år senare. Kommunen bedömer att skälen för avskaffandet; ingripande integritetsintrång, stigmatiserande effekter, avsaknad av påvisad förebyggande nytta och låg nyttjandegrad, är högst relevanta även för svenska förhållanden. Kommunen anser att det saknas hållbara skäl att utgå från att en motsvarande åtgärd skulle få annan eller bättre effekt i Sverige när lagtekniska lösningar och omständigheter i huvudsak är jämförbara.

Konkreta synpunkter på delar av förslaget

Även om Nässjö kommun inte tillstyrker att elektronisk övervakning införs ges några mer konkreta synpunkter på förslaget om det ändå skulle bli verklighet.

Bedömningen är att det reviderade förslaget med ett domstolsprövat ansökningsförfarande är mer rättssäkert än tidigare presenterade alternativ.

Förlagan till detta utkast, LIV, hade som förslag på att Polismyndigheten skulle installera tekniken och vara en del i verkställandet av insatsen. I det aktuella förslaget lägger man ansvaret på Statens institutionsstyrelse, SIS. Nässjö kommun kan dock se fördelar med att ansvaret ligger hos polisen om förslaget blir verklighet eftersom Polisen redan i dag samverkar med kommunen både generellt och på individnivå i det brottsförebyggande arbetet.

Ekonomiska konsekvenser och finansieringsbehov

I utkastet bedöms förslaget om elektronisk övervakning vara en frivillig och behovsdriven möjlighet för socialtjänsten och därför inte omfattas av den kommunala finansieringsprincipen. Kommunen vill dock betona att förslaget skulle medföra flera nya och resurskrävande arbetsmoment inom bland annat utredning, myndighetsadministration, domstolsprocesser samt samordning och samverkan med andra aktörer. Om regelverket får ett brett genomslag bedöms den ökade arbetsbördan bli tydligt kännbar för socialtjänsten.

För att reformen ska fungera i praktiken och bli ett effektivt verktyg för att förebygga kriminell utveckling hos barn och unga behöver den finansieras fullt ut av staten. Utan tillkommande resurser är risken ännu större att reformen, liksom annan lagstiftning kring mellantvång, stannar vid en teoretisk möjlighet snarare än en praktiskt fungerande åtgärd.

Socialnämnden

Jon Rydholm
Avdelningschef

Lindha Hjälms
Ordförande socialnämnden